

Հավելված
Ազգային ժողովի ֆինանսավարկային և
բյուջետային հարցերի մշտական հանձնաժողովի
20.10.2020թ. N..... նրոշման

ԿՈՒԵՎՏԻՎ ՀԱՆՐԱԳՐԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

2020թ. սեպտեմբերի 24-ին «Ոչ վարկային թալանին» նախաձեռնությունը կոլեկտիվ հանրագրով Ազգային ժողով ներկայացված առաջարկներին (պահանջներին) վերաբերյալ հայտնում ենք հետևյալը.

«Հանրագրերի մասին» ՀՀ օրենքի 5-րդ հոդվածի 7-րդ մասի համաձայն՝ հանրագրերը ներկայացվում է այն պետական տեղական ինքնակառավարման մարմիններին ու պաշտոնատարանձանց, որոնց իրավասություններին վերաբերում են հանրագրով առաջադրված հարցերը: «Ազգային ժողովի կանոնակարգ» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 123.1-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ հանրագրերն Ազգային ժողով կարող են ներկայացվել միայն Ազգային ժողովի իրավասությունները մտնող հարցերի վերաբերյալ:

Վերը նշված կոլեկտիվ հանրագրով Ազգային ժողով ներկայացվել է վեց առաջարկ (պահանջ), որոնց թվում կան այնպիսիք, որոնք չեն վերաբերում Ազգային ժողովի իրավասությունը:

Մասնավորապես.

1)1-ին և 6-րդ առաջարկները վարկային արձակուրդներ տրամադրելու մասին են, որոնք չեն վերաբերում Ազգային ժողովի իրավասությունը, քանի որ գտնվում են մասնավոր քաղաքացիաիրավական, պայմանագրային դաշտում: Այդուհանդերձ, հաշվի առնելով հարցի հանրային կարևորությունը արտակարգ և ազմական դրությամբ պայմանավորված տնտեսական իրողություններին պայմաններում, այն կարող է քննարկման առարկա դառնալ կառավարություն, հակաճգնաժամային միջոցառումներին շրջանակներում՝ Կենտրոնական բանկի, առևտրային բանկերի և վարկային կազմակերպություններին մասնակցությունը: Նպատակահարմար է գտնել վարկառուներին առանձին թիրախային խմբերին աջակցելու ուղիները, հաշվի առնելով ինչպես սպառողներին և բիզնեսին շահերը, այնպես էլ ավանդատուներին շահերը և ֆինանսական կայունությունն ապահովմանն հրաժեշտությունը:

2)4-րդ առաջարկը՝ այն բանկերին և վարկային կազմակերպություններին լիցենզիայից զրկելու վերաբերյալ է, որոնք արտակարգ դրությամբ ժամանակ ճնշումներ են գործադրել ՀՀ քաղաքացիներին վրա:

Ակնայտ է, որ հարցը չի վերաբերում Ազգային ժողովի իրավասու թյանը :
ՀՀ-ում ֆինանսական ոլորտը կարգավորող, վերահսկող, օրենքով սահմանված կարգով համապատասխան լիցենզիաներ տրամադրող մարմինը ՀՀ կենտրոնական բանկն է : Իսկ ֆինանսական կազմակերպություններին լիցենզիաներն ու ժը կորցրած կարող են ճանաչվել ՀՀ օրենսդրությամբ հստակ սահմանված դեպքերում նկարգով :

3) 2-րդ առաջարկը վերաբերում է վարկային բյուրոյի համակարգի մեքոնոթյամբ թարմացմանը (վարկային համաներմանը), որի առնչությամբ հարկ ենք համարում նշել հետևյալը :

Հայաստանի Հանրապետությունում վարկային բյուրոներին գործունեությունը կարգավորվում է «Վարկային տեղեկատվություն 2-րջանառություն և վարկային բյուրոներին գործունեություն մասին» ՀՀ օրենքով : Նշված օրենքի համաձայն՝ «ԱՔՌԱ Քրեդիտ Ռեփորթինգ» ՓԲԸ վարկային բյուրոյի հիմնական նպատակն է հավաքագրել տեղեկատվություն սուբյեկտի պարտավորություններին կատարման վարքագծի վերաբերյալ և ֆինանսական կազմակերպություններին հնարավորություն տալ տեղեկանալու իրենց հնարավոր կամ գործող հաճախորդներին այլ պարտավորություններին առկայություն և դրանց կատարման ընթացքի վերաբերյալ : Նշված տեղեկատվությունը ֆինանսական կազմակերպություններին համար հիմք է հանդիսանում անձի վարկային ռիսկը գնահատելու առումով և կարևորվում է հաճախորդի հետ ֆինանսական հարաբերություններին մեջ մտնելու տեսանկյունից :

Հարկ է նշել, որ վարկային բյուրոյի տեղեկատվություն առկայությունը նպաստում է վարկավորման ոռոշումներին կայացման ժամանակին ու ծախսերին կրճատմանը, վերջին հաշվով հանգեցնելով վարկերի հասանելիության աճին : Եթե վարկային բյուրոյի «համակարգի մեքոնոթյամբ թարմացում կամ վարկային համաներում» ասելով, նկատի ունենք հավաքագրված այդ տեղեկություններին բազայի վերացում կամ վարկատու կազմակերպություններին դրանց չտրամադրում, ապա, դեռ մի կողմից նշելով այն հանգամանքը, որ դա առաջին հերթին կհակասի վարկային բյուրոյի ստեղծման նպատակներին, պետք է հասկանալ, թե դրանից ինչ կշահի սպառողը : Ակնհայտ է, որ արդեն իսկ վերցված վարկի սպասարկմանը այն ոռել կերպ չի աջակցի : Եթե համարում ենք, որ դա կնպաստի սպառողի համար վարկերի հասանելիության աճին, ապա հարկ է նշել, որ վարկային բյուրոյի կամ վերջինի ստեղեկատվություն բացակայություն պարագայում բանկերը հակված կլինեն վարկավորել առավել ապե սգրավով և միայն բարձր վարկունակություն (եկամ ուտներ) ունեցող հաճախորդներին : Հետևաբար, պետք չէ ակնկալել, որ դրա արդյունքում կաճի վարկերի հասանելիությունը : Մյուս հարցը վերաբերում է նրան, թե ո՞ր վարկառուներին վերաբերյալ է առաջարկվում թարմացնել

տեղեկատվությունը: Եթե բնլոր վարկառուների, ապա անհասկանալի է, թե արդյոք ինչ է շահելու դրանից կամ համաձայն կլինի ֆարվոք վարկային պատմություն ունեցող սպառողը, և արդյոք առհասարակ շահելու է ոչ ֆարվոք վարկային պատմություն ունեցող սպառողը:

Վերահիշյալից ելնելով՝ հասկանալի է, որ խնդիրը միանշանակ չէ, ուստի ԱԺՖին անսավարկային և բյուջետային հարցերի մշտական հանձնաժողովը իր պատրաստակամությունն է հայտնում ապագայում ևս անհրաժեշտություն դեպքում շահագրգիռ կողմերի մասնակցությունով 2 արունակել հարցի ֆարմակոլմանի քննարկումը ճիշտ և ֆալանսավորված լուծումներ գտնելու նպատակով:

4) հանրագրի 3-րդ և 5-րդ առաջարկությունները վերաբերում են վարկերի փաստացի տոկոսադրույքի վերին շեմ սահմանելուն, որի առնչությամբ հարկ ենք համարում նշել հետևյալը:

Ինչպես բնլոր ապրանքների և ծառայությունների գները, այնպես էլ վարկերի տոկոսադրույքները, պետք է ձևավորվեն ազատ մրցակցային միջավայրում՝ շուկայում առաջարկի և պահանջարկի հիման վրա: Այն հայտ է, որ ֆանկերը և վարկային կազմակերպությունները փաստացի տոկոսադրույքը հաշվարկելիս հաշվի են առնում վարկի տրամադրման գծով կատարվող ծախսերը (ֆինանսական ռեսուրսի ներգրավման ծախսերը, գործառնական ծախսերը, վարկային ռիսկը, արտարժույթային ռիսկը, չաշխատող վարկերի ծավալը և այլն): Հետևաբար ազատ մրցակցություն պայմաններում տոկոսադրույքներին վազմանը կարող են նպաստել վերը նշված ռիսկերի և ծախսերի կրճատումը: Ներկայումս ՀՀ տարածքում գործող ֆանկերի կողմից տրամադրվող վարկերի անվանական տոկոսադրույքը չի գերազանցում 24%-ը, իսկ 2019թ. արդյունքներով՝ ֆանկային համակարգի ROE-ն կազմել է 7.9%:

Արդյոք վերը նշվածը նշանակում է, որ պետությունն այստեղ անելիք չունի և որ մեր ֆինանսական շուկայում ամեն ինչ կարգին է, որ ֆինանսական կազմակերպությունները չեն դրսևորում անֆարեխիղճ վարքագիծ, չեն չարաշահում սպառողի ֆինանսական իրավական գիտելիքները պակասը, չեն ոտնահարում սպառողի շահերը: Ամենևին չ:

Կենտրոնական ֆանկը պարտավոր է մշտապես հետևել և կարգավորել ֆինանսական շուկան, ապահովել տոկոսադրույքների ձևավորման առողջ մրցակցային միջավայրը, սպառողներին (վարկառուներին) շահերի պաշտպանվածությունը, նպաստել ֆինանսական գրագիտություն հետևողական ֆարձրացմանը, վարկառուներին իրազեկվածություն և գիտակցված, պատասխանատու վարքագծի դրսևորմանը: Ինչպես գիտեք, «Սպառողական կրեդիտավորման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանվել է պարտադիր կերպով

փաստացի տոկոսադրույքը հրապարակելու և սպառողին
բացահայտելու պահանջ թե պայմանագրերում և թե
գովազդներում կամ օֆերտաներում:

Այդուհանդերձ պետք է նկատի ունենալ, որ փաստացի
տոկոսադրույքի ձևավորման նշանակալից
մեխանիզմներին, առաջարկվող հարկադիր սահմանափակման
պրակտիկան իրմեջ պարունակում է ֆինանսական միջոցներին
հասանելիություն կտրուկ նվազման ռիսկեր: Վարկերի
փաստացի տոկոսադրույքի 24%, առավել ևս 10% վերին շեմ
սահմանելու դեպքում, օրինակ՝ փոքրածավալ կարճաժամկետ
առանձին վարկեր պարզապես կարող են չտրամադրվել,
որովհետև դրանց գծով գործառնական ծախսերը կլինեն
ավելի բարձր, քան ակնկալվող եկամուտը: Արդյո՞ք դա է մեր
նպատակը և արդյո՞ք դրանից կշահի սպառողը: Կարծում ենք,
որ ոչ: Սա այն դեպքերից է, որ պետք է գոյություն չլինել, որ «հոնքը
շինելու տեղը աչքն էլ չհանենք»:

Միևնույն ժամանակ, հաշվի առնելով այն հանգամանքը,
որ դժբախտաբար գործնականում դեռ չեն բացառվում
առանձին ֆինանսական կազմակերպություններին կողմից
սպառողներին ֆինանսական և իրավական գիտելիքներին
պակասը չարաշահելու, անբարեխիղճ վարքագիծ դրսևորելու
դեպքերը, ուստի ԱԺ ֆինանսավարկային և բյուջետային
հարցերի մշտական հանձնաժողովը, ինչպես և նախորդ հարցի
դեպքում, իր պատրաստակամությամբ և է հայտնում
ապագայում ևս անհրաժեշտությամբ դեպքում շահագրգիռ
կողմերի մասնակցությամբ շարունակել հարցի
բազմակողմանի քննարկումը՝ ճիշտ և բաղանսավորված
լուծումներ գտնելու նպատակով: